

„SOLIDARNŚĆ” INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO TAMTYCH DNI 1980 – 1989

Grażyna Niemczynow-Burchart
Ryszard Wagner

WSPOMNIENIA
KONSPIRATORÓW

1980 - 1989

GRAŻYNA NIEMCZYNOW - BURCHART, RYSZARD WAGNER

Warszawa 2019

WSPOMNIENIA
KONSPIRATORÓW

1980 - 1989

Solidarność

INSTYTUTU
GEOLOGICZNEGO

ZBIÓR
DOKUMENTÓW

Warszawa 2019

KALENDARIUM

Wrzesień 1980

- **9 września** – na fali entuzjazmu po podpisaniu porozumień sierpniowych w Gdańsku, w Instytucie powstaje KOMITET ZAŁOŻYCIELSKI Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych liczący 293 osoby. Zebranie odbywa się w Sali nr 100 w gmachu C a jego organizatorem? jest ówczesny pracownik Zakładu Informatyki Przemysław Stenzel.
- **22 września** Odbywa się pierwsze Walne Zebranie Członków Założycieli NSZZ, na którym przyjęto tymczasowy statut i wybrano tymczasowy zarząd.

Październik 1980

- **13 października** Walne Zgromadzenie Członków NSZZ przy IG, liczące już 431 osób, podejmuje uchwałę o przystąpieniu do struktury krajowej NSZZ „Solidarność” i wybiera władze związku. Przewodniczącym zostaje Michał Wilczyński, a skład Komisji Zakładowej to Jadwiga Pawłowska i Jarosław Pich – zastępcy przewodniczącego, Andrzej Belok – sekretarz, Teresa Kiełczowska – skarbnik oraz członkowie – Marek Narkiewicz, Grzegorz Pieńkowski, Ewa Żero, Marian Sokołowski, Krystyna Kupiszak i Tomasz Piątkowski. W tym samym czasie również w Oddziałach Zamiejskowych powstają organizacje związkowe, które również wybierają swoje władze.

Grudzień 1981

- **13 grudnia** władza komunistyczna ogłasza w Polsce stan wojenny
- **14 grudnia** w Instytucie powstaje Komitet Strajkowy, któremu, jako delegat do Regionu przewodniczy Grzegorz Pieńkowski i załoga przystępuje do strajku zbierając się w obecnej Sali Edwarda Rühlego. Do strajku dołączyli niektórzy pracownicy Wydawnictw Geologicznych mieszczących się wtedy w gmachu A. Strajk kończy się tego samego dnia w późnych godzinach popołudniowych, gdy dowiedzieliśmy się o planowanej pacyfikacji.

Styczeń 1982

- **15 Stycznia** W sądzie zaczyna się proces naszych kolegów – Michała Wilczyńskiego, Bronisława Bazułki, Elżbiety Szaleckiej-Mróż, Ewy Tomczyk, Wojciecha Knapczyka, Janusza Kopika, Jarosława Picha i Marka Narkiewicza oskarżonych o zorganizowanie strajku.

Luty 1982

- **Na początku lutego** powstaje tajna Tymczasowa Komisja Zakładowa, której przewodniczącym zostaje Ryszard Wagner, którego w ostatnich miesiącach przed transformacją zastąpił Paweł Brański, a w jej stały skład wchodzili: Magdalena Jęczmyk, Grażyna Niemczynow-Burchart, Jędrzej Pokorski. Z czasem dołączyli Anna Langier-Kuźniarowa, Tadeusz Sztyrak, Paweł Brański, Marek Brzezicki i Maciej Tkacz.

TYMCZASOWA KOMISJA ZAKŁADOWA (TKZ)

POCZĄTKI

- Na początku stycznia 1982 r. rozpoczęły się pierwsze sondażowe rozmowy, w gronie zaufanych osób na temat dalszej działalności SOLIDARNOŚCI w warunkach stanu wojennego, bo nie mogliśmy się pogodzić z istniejącym stanem rzeczy.
- Spotkania odbywały się w prywatnych mieszkaniach, sporadycznie w Instytucie.
- W spotkaniach uczestniczyło wymiennie szeregi osób: Jędrzej Pokorski, Grażyna Niemczynow –Burchart, Magdalena Jęczmyk, Grzegorz Pienkowski, Ryszard Wagner, Michał Wilczyński, Ryszard Dadlez, Sylwester Marek, Stanisław Tyski i być może jeszcze kilka osób których nie pamiętamy.
- W wyniku tych rozmów, w lutym 1982 r. powstała Tymczasowa (Tajna) Komisja Zakładowa "Solidarności" w Instytucie Geologicznym w składzie:
- Ryszard Wagner – przewodniczący
- Członkowie – Magdalena Jęczmyk, Grażyna Niemczynow – Burchart, Jędrzej Pokorski, Kazimierz Sieciarz (szybko wycofał się z działalności). W późniejszym czasie dołączyli Anna Langier-Kuźniarowa, Maciej Tkacz, Marek Brzeziński, Tadeusz Sztyrak i Paweł Brański. Komisja działała do ujawnienia się w 1989 r.

ZADANIA TYMCZASOWEJ KOMISJI

ZAKŁADOWEJ

- Podtrzymanie idei wolności obywatelskich wywalczonych w okresie przed stanem wojennym, zwalczanie reżimu stanu wojennego dostępnymi metodami, przywrócenie zdelegalizowanej „Solidarności”.
- Zorganizowanie systemu zbierania składek na poziomie przed delegalizacją, aby uzyskać środki finansowe na dalszą działalność. Konta „Solidarności” zostały skonfiskowane przez władze stanu wojennego.
- Zorganizowanie kolportażu prasy podziemnej oraz opracowanie własnego, wewnętrznego biuletynu informacyjnego.
- Zorganizowanie systemu łączności z podziemnym Regionem Mazowsze „Solidarności”.
- Organizowanie różnego rodzaju imprez solidarnościowych, protestów, wydarzeń kulturalnych.
- Nawiązanie łączności i współpracy z innymi Komisjami Zakładowymi, instytucjami kościelnymi.
- Organizowanie pomocy naszym członkom, prześladowanym działaczom „Solidarności”, pozbawionym pracy dziennikarzom i aktorom.

Tymczasowa Komisja Zakładowa

Organizacja

- Spotkania TKZ-tu odbywały się poza Instytutem, w mieszkaniach prywatnych z zachowaniem zasad konspiracji.
- Podstawowe struktury podziemnej „Solidarności”, pozostały takie same jak w czasie jawnej działalności tzn. Zakłady merytoryczne i Działy administracyjne. Reaktywowano instytucję Mężów Zaufania. Była to najważniejsza struktura organizacyjna podziemnej „Solidarności”, „kręgosłup” całego systemu. W każdym Zakładzie i Dziale był mąż zaufania. Na tych dzielnych koleżankach i kolegach opierała się łączność pomiędzy Komisją a społecznością solidarnościową, przecież telefony były na podsłuchu.
- Mężowie zaufania przekazywali ludziom komunikaty TKZ-tu, prasę i wydawnictwa podziemne, zbierali składki, wypłacali zapomogi itp., narażając się na dekonspirację. Szczególnie istotne były składki od naszych członków, bo stanowiły podstawę budżetu i finansowania działalności TKZ-tu. Trzeba pamiętać, że „władza” skonfiskowała nasze fundusze. Z czasem ta struktura organizacyjna stała się sprawną „maszyną”, składki i materiały przepływały bez zakłóceń i nie było „wpadek”. Społeczność Instytutu zachowała się znakomicie.

STRUKTURA TAJNYCH KOMÓREK „SOLIDARNOŚCI” WRAZ Z MĘŻAMI ZAUFANIA

- Zakład Zdjęć Satelitarnych i Lotniczych – **Artur Niemiec**
- Zakład Geologii Regionalnej Obszarów Platformowych Nizy Polskiego – **Anna Ryll**
- Centralne Laboratorium Chemiczne i Technologiczne – **Izabela Grotek (?)**
- Centralne Archiwum Geologiczne – **Hanna Męcińska**
- Zakład Geologii Złóż Rud Metali – **Barbara Kerber**
- Zakład Geologii Złóż Ropy i Gazu – **Barbara Łaszczy-Filakowa, Ewa Sieciarz**
- Zakład Petrografii – **Marta Juskowiak**
- Zakład Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej – **Zbigniew Frankowski, Andrzej Lewkowicz**
- Kadry – **Hanna Wróblewska**.
Pieniądze ze składek były trzymane na koncie przez **Janusza Majcherkiewicza** (Zakład Surowców Skalnych), a niewielką ilość dewiz z darowizn wpłaciła na swoje konto walutowe **Anna Ryll**.

Prawdopodobnie Komórek było nieco więcej ale niestety tu pamięć zawodzi.

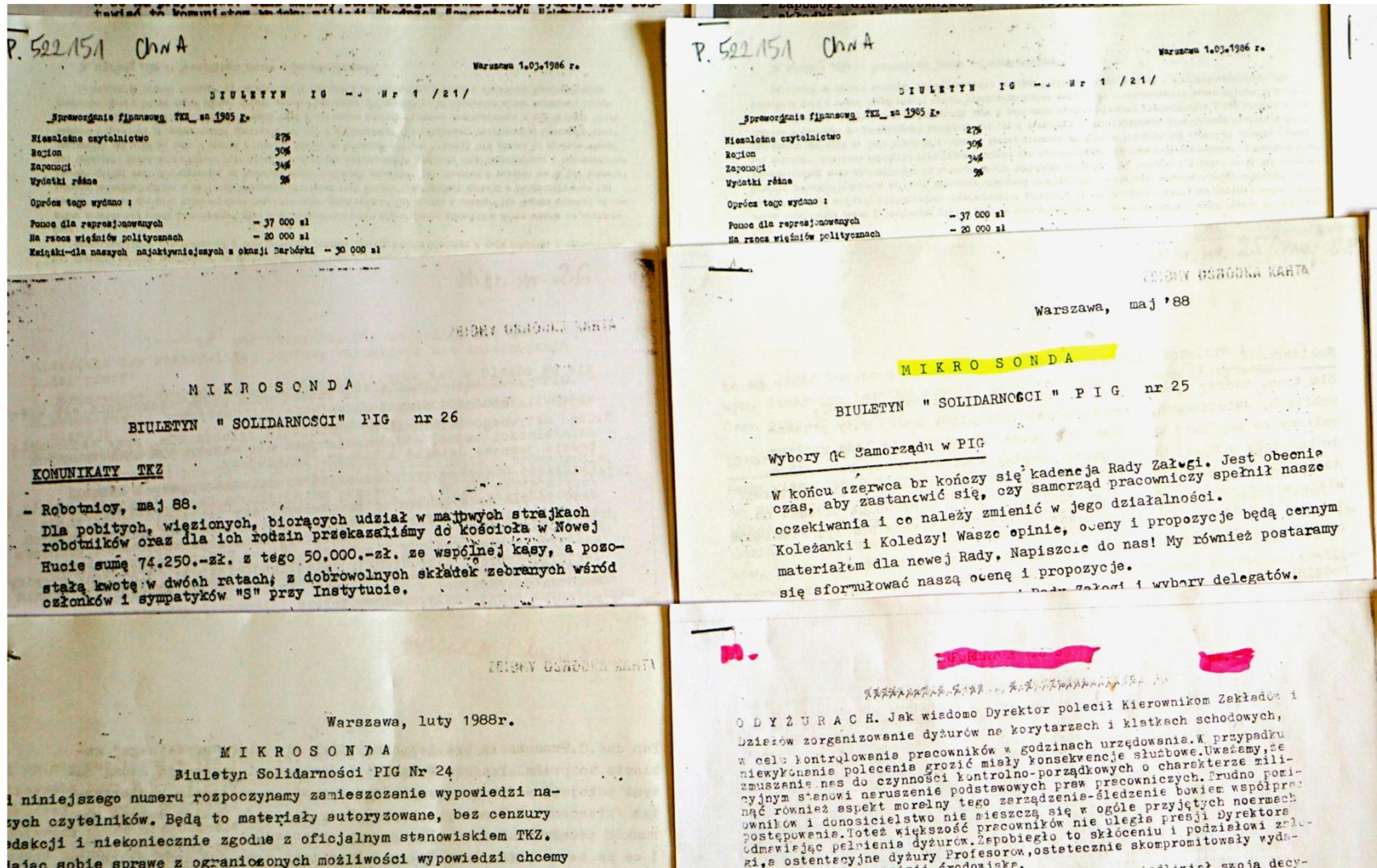
WEWNĘTRZNY BIULETYN IG

Zaraz po ukonstytuowaniu się TKZ- tu, przystąpiliśmy do organizowania procedury druku i pozyskania materiałów drukarskich dla naszego Biuletynu, jako narzędzia łączności z społecznością Instytutu.

Początki były trudne bo nie mieliśmy nic. Nasza instytutowa poligrafia była restrykcyjnie pilnowana. Dość szybko otrzymaliśmy papier i farbę z zaprzyjaźnionych Wydawnictw Geologicznych a okazało się, że w Instytucie są ludzie obeznani z techniką sitodruku.

Ruszyliśmy! Pierwszy Biuletyn ukazał się na przełomie sierpień/wrzesień 1982 ostatni w 1989 r. W sumie ukazało się ok. 30 numerów z czego ocalało 18. Pierwsze numery drukowane techniką sitodruku składały się a jednej kartki formatu A4. Później drukowaliśmy już kilkunastostronicowe numery na profesjonalnych maszynach. Teksty pisali członkowie TKZ- tu, później także autorzy z społeczności instytutowej. Były to komunikaty TKZ- tu, sprawozdania finansowe (w procentach), wydarzenia w IG i w Polsce itp. Wiele osób współpracowało przy opracowywaniu i druku Biuletynów: **Marek Brzeziński, Leszek Skowroński, Krzysztof Broniarski, Tomasz Piątkowski, Elżbieta Czajor, Tadeusz Sztyrak, Jacek Chełmiński, Ludwik Przyłuski z Wydawnictw Geologicznych** i zapewne jeszcze inni.

Biuletyny IG

DZIAŁALNOŚĆ

- KOLPORTAŻ
CZASOPISMA, KSIĄŻKI
„GADŻETY”
ZNACZKI
- BIBLIOTEKA
- DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO – OŚWIATOWA
SPEKTAKLE TEATRALNE W MIESZKANIACH PRYWATNYCH
SPOTKANIA Z ZNANYMI DZIENNIKARZAMI, PISARZAMI, AKTORAMI
RADIO „SOLIDARNOŚĆ”
- WSPÓŁPRACA Z KOŚCIOŁEM

CZASOPISMA I KSIĄŻKI

„GADŻETY”

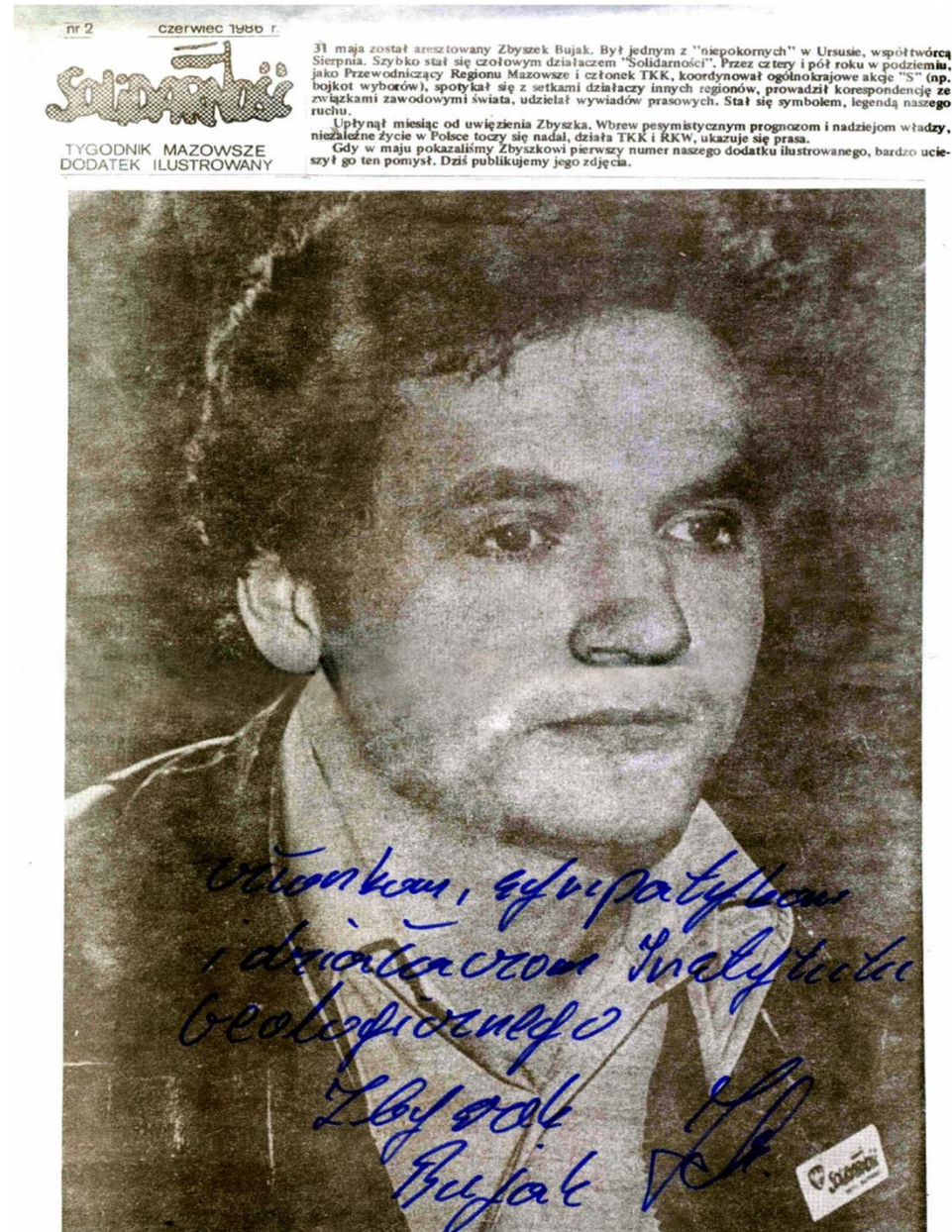
„GADŻETY”

„GADŻETY”

ZBYSZEK BUJAK

ZNACZKI

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO – OŚWIATOWA

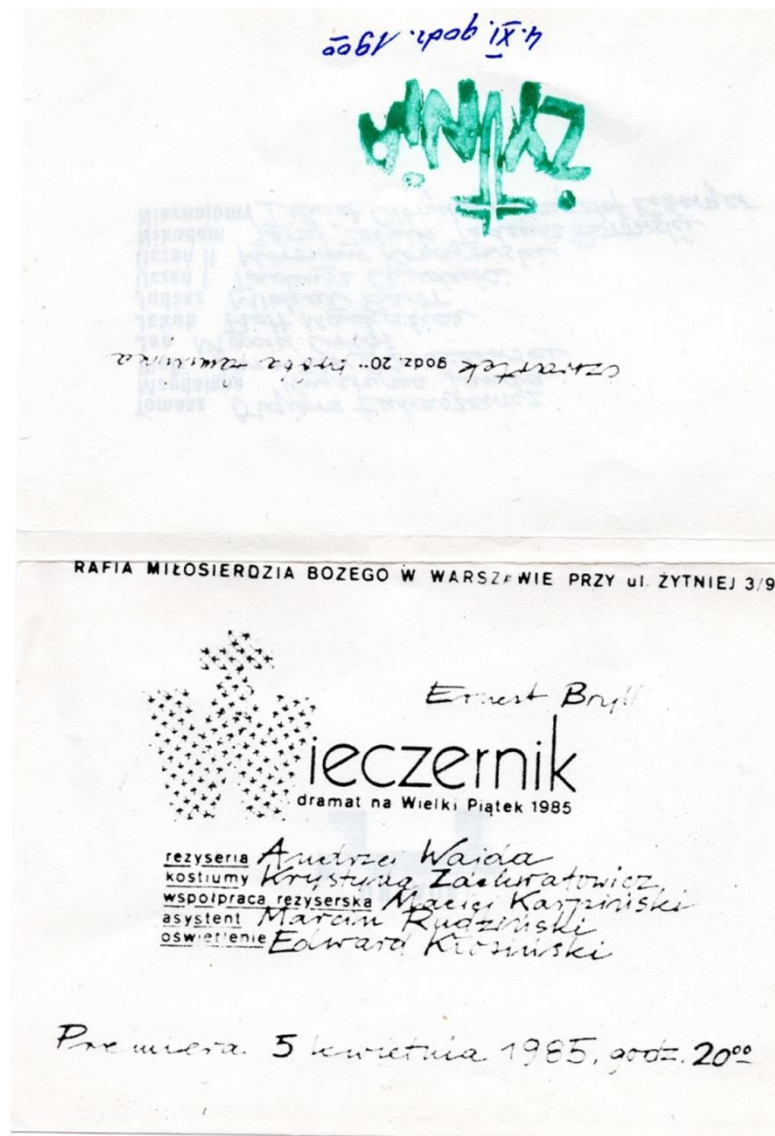
- SPEKTAKLE TEATRALNE W MIESZKANIACH PRYWATNYCH
SPOTKANIA Z ZNANYMI DZIENNIKARZAMI, PISARZAMI, AKTORAMI.
- RADIO „SOLIDARNOŚĆ”.

RADIO
Solidarność
23.02.84
UKF 1930

WSPÓŁPRACA Z KOŚCIOŁEM

- Ks. Czesław Sadłowski ze Zbroszy Wielkiej.
- O. prof. Józef Kulisz konwersatoria w Kolegium Bobolanum u ojców jezuitów.
- Spektakle teatralne na Żytniej i w salach Archidiecezji na Solcu
- Pielgrzymki do Częstochowy.
- Pielgrzymka do Rzymu.

SPEKTAKL NA ŻYTNIJ

Tomasz Olgiard Łukaszewicz
Magdalena Krystyna Janda
Piotr Jarosław Kopaczewski
Jan Maciej Orłowski
Jakub Piotr Machalica
Judasz Michał Bajor
Uczeń I Tadeusz Chudecki
Uczeń II Mirosław Konarowski
Nikodem Jerzy Żebnik Tadeusz Borowski
Nieznajomy Dawid Olbrichski, Krzysztof Kolberger

ZBROSZA I PIELGRZYMKA DO CZĘSTOCHOWY (1985 r.)

PIELGRZYMKA DO RZYMU 1986 r.

INWIGILACJA PRZEZ SB

- 1983 r. – Sprawa Operacyjnego Rozpracowania krypt. „REPLIKA” (IPN BU 0236/375)

Dotyczyła rozpracowania osób podejrzanych o działalność konspiracyjną. W dokumentach powtarzają się wciąż te same nazwiska znane SB z działalności „SOLIDARNOŚCI” jawnej : Pienkowski Grzegorz, Piątkowski Tomasz, Niemczynow – Burchart Grażyna, Jęczmyk Magdalena, Narkiewicz Marek, Wilczyński Michał, Pokorski Jędrzej.

- 1984 r. - Sprawa Obiektowa „WIERTNIA”(IPN BU 0236/375)

Dotyczyła operacyjnego rozpoznania Instytutu Geologicznego i trwała do 1989 r.

- 1986 r. – Sprawa Operacyjna „BRYTAN” (IPN SZ 0053/294)

Dotyczyła zatrzymanego z „bibułą” kolegi Andrzeja Piotrowskiego z Pracowni Geologii Morza w Szczecinie.

MATERIAŁY Z TECZEK SB

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

2483/W.

2483

ARCHIWUM MSW
AR 2483/W

TAJNE
spec. znaczenia
ZNIESIONO KLAUZULĘ TAJNOŚCI
na podstawie art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie informacji o szczególnym znaczeniu
(Dz.U. z 2010 r. Nr 182, poz. 1238)
7.11.2015 Bożena Hermanowska
data imię i nazwisko podpis

WYKONOWANO dnia 2.10.93
2483/W

Zabrania się:
wyciągnięcia z akt dokumentów,
wycinania kserokopii i odpisów
bez zgody Archiwum.

SPRAWA OBIEKTOWA

ZAKLASYFIKOWANO W WYDZ. I
Brama ...
pod nr 96568
86.04.25
data ...
zdejeto z ewid. K.T.B.C.
89.03.20
Inu

EO-150/82 IPN 0236/345

ABSTRAKT cz. I			
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

TREŚĆ MELDUNKU cz. I

ZAKOŃCZENIE SPRAWY

Sprawę Operacyjnego Rozpracowania krypt. "REPLIKA" /WAŚ-31828/ zakończono w dniu 831924 na zagrożenie "Wroga działalność w środowiskach terror, kontynuowanie działalności związku "Solidarność" /X000/ po przekwalifikowaniu materiałów sprawy operacyjnego sprawdzenia z tym samym tytułem. Z uzyskanej informacji wynika, że niektórzy pracownicy Instytutu Geologicznego /S000-WAWA/ - sprawa obiektowa krypt. INSTYTUT GEOLOGICZNY /WAŚ-09024/ radzonożona przez Wydział V Dep. V MSW - Grzegorz PIENKOWSKI /WAŚ-31828/, Tomasz PIATKOWSKI /WAŚ-31910/ oraz Grażyna NIEMCZYNOW-BURHART /WAŚ-32063/ prowadzą wrogą działalność w ramach nielegalnej struktury, do której należą również Michał WILCZYŃSKI /WAŚ-30737/ oraz Magdalena JECZYK /WAŚ-30619/ i Marek NARKIEWICZ /WAŚ-32422/.

W toku prowadzenia sprawy ustalono, że G.PIENKOWSKI działa w Komitecie Pomocy Bliźniemu, który jest prowadzony przez księży z ul. Piwnej. Poza Instytutem utrzymuje szereg kontaktów z osobami zaangażowanymi w działalność Klubu Inteligencji Katolickiej, gdzie jest wychowawcą grupy młodzieży oraz koordynuje działalność pozostałych wychowawców. Bliższe kontakty utrzymuje również z parafią w Zbrozys Dulej z księdzem SĄDŁOWSKIM-b. kapelan "Solidarności" w Instytucie - oraz parafią o.o. Jesuitów w Wwie, gdzie uczęszcza na wykłady Akademii Papieskiej. Kontakty ze środowiskiem katolickim utrzymuje również T.PIATKOWSKI.

G.NIEMCZYNOW-BURHART jako członek kierownictwa Samorządu Pracowniczego zbierała podpisy pod petycją domagającą się zwolnienia aresztowanego pracownika Instytutu.

W stosunku do figurantów nie uzyskano informacji aby zaangażowali się w nielegalną działalność. Na bazie zebranych w sprawie materiałów odnośnie wszystkich 6-ciu osób bardziej adekwatne byłoby określić nie "grupa nieformalna" niż nielegalnie działająca struktura.

W ramach działań likwidacyjnych przeprowadzone przeszukania w miejscach zamieszkania G.PIENKOWSKIEGO, T.PIATKOWSKIEGO, M.WILCZYŃSKIEGO, M.NARKIEWICZA i M.JECZYK, w czasie których zakwestionowane pojedyncze egzemplarze materiałów benediktowych, które nie dają podstaw do wszczęcia postępowania przygotowawczego.

W związku z powyższym z M.JECZYK, M.WILCZYŃSKIM, M.NARKIEWICZEM i G.NIEMCZYNOW-BURHART przeprowadzone zostały rozmowy operacyjne, w czasie których oświadczyli, że nie angażowali się w nielegalną działalność oraz zadeklarowali, że nie będą wchodzić w konflikt z przepisami prawnymi.

Materiały dot. T.PIATKOWSKIEGO zostały wyłączone ze sprawy i przesłane do dalszego prowadzenia do Biura Studiów MSW.

W związku z powyższym Sprawa Operacyjnego Rozpracowania krypt. "REPLIKA" została zakończona indeksem "Rozmowa ostrzegawcza" a materiały złożone w archiwum Wydz. "C" SUSW.

Materiały dot. PIENKOWSKIEGO (WAŚ-31828) zostały wyłączone ze sprawy i złożone do materiałów kwantytacyjnych archiwum Wydz. "C" SUSW.

IPN BU 0236/375

Strona 23

-20-

MELDUNEK OPERACYJNY /									
L. dz.		tajne / tajne spec. znacz.						w.	
kod jednostki	nr meldunku	data nadania	nr szyfrow.			nr meld. p.	ID osoby wyp.	m. oryg.	
WA - 1	0270	840530				1555/81	284680		
nazwisko funk. oper.		ID osobowy	r.ż.	o.ż.	u.ż.	pseudonim		ID źródła	
WILCZAREK		284680	AK						

OI		wykorzystanie inf. przez nadawcę		wykorzystanie inf. w centrall		data zdarzenia	
A	TK	MJ					840300

ABSTRAKT cz. II			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			

TREŚĆ MELDUNKU cz. II

Działalność G.PIENKOWSKIEGO kontrolowana będzie w ramach 49/4. kwestionariusza ewidencyjnego.

WNIOSKI:

Przekwalifikowania s.o.s. "REPLIKA" na sprawę operacyjnego rozpracowania dokonano w oparciu o informacje uzyskane od TW pozostałego na kontakcie Wydz. V Dep. V MSW. Informacje te nie znalazły potwierdzenia w toku prowadzenia sprawy.

Przed podjęciem decyzji o zamknięciu sprawy należy pogłębić i potwierdzić /nawet najbardziej prawdopodobne/ informacje w przypadku gdy pochodzą one z jednego źródła. Pozwoli to uniknąć statystycznej eskalacji zagrożeń gdyż efekty uzyskane w sprawie - rozpoznanie środowiskach byłych działaczy "Solidarności" w Instytucie Geologicznym - możliwe były do osiągnięcia przy mniejszym nakładzie sił i środków.

P.O. NACZELNIK WYDZIAŁU V-1

MJR MGR A. STOKOWSKI

ESEZO-1

IPN BU 0236/375

Strona 22

-20-

PODSUMOWANIE

- Działaliśmy w konspiracji długie 7 lat (1982 – 1989)
- Zorganizowaliśmy sprawnie działające struktury: działała łączność wewnętrzna, zbierane były składki, udzielane zapomogi, wydawaliśmy własny Biuletyn Informacyjny, na dużą skalę działał kolportaż.
- Instytut utrzymywał stałe kontakty z innymi ośrodkami podziemnej „Solidarności” oraz ośrodkami kościelnymi, dzięki naszym koleżankom i kolegom działającym w tych strukturach.
- Dzięki składkom pracowników mieliśmy fundusze także na pomoc, pozbawionym pracy dziennikarzom, aktorom i innym potrzebującym.
- Pracownicy Instytutu zdali celująco egzamin z osobistej odwagi i operatywności konspiracyjnej, za co należą się Im serdeczne podziękowania.
- Służbie Bezpieczeństwa, pomimo wysiłków, nie udało się namierzyć naszych Struktur, nie było atmosfery donosicielstwa.
- **Dotrwaliliśmy do ZWYCIĘSTWA przyczyniając się do tego w minimalnym stopniu**